

สินเชื่อการเกษตร

"สินเชื่อ" หรือ "เครดิต" มาจากคำในภาษาลาตินว่า "credo" ซึ่งแปลว่า "ความเชื่อถือ" หมายถึง ความเชื่อถือซึ่งทำให้บุคคลฝ่ายหนึ่งยอมมอบสินค้า (Goods) หรือบริการ (Service) หรือเงินจำนวนหนึ่งให้เพื่อประโยชน์ของบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งในชั่วระยะเวลาหนึ่ง¹

หรือ "สินเชื่อ" คือการจัดหาให้ซึ่งเงินทุนโดยบุคคลฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า "ผู้ให้" ให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า "ผู้กู้" โดยบุคคลฝ่ายหลังนี้ให้หลักประกันการชำระคืนจำนวนเงินที่ยืมไปนั้น เรียกว่า "เงินกู้" และค่าธรรมเนียมในการใช้เงินทุนนั้น เรียกว่า "ดอกเบี้ย"

การที่ผู้ให้ยินยอมตกลงให้ผูกชำระเงินในวันข้างหน้าก็เพราะเชื่อถือในคุณสมบัติส่วนตัวของผู้กู้เป็นผู้ซื่อตรง รวมทั้งเชื่อว่าผู้กู้มีสินทรัพย์หรือรายได้พอเพียงที่จะชำระหนี้ดังกล่าวได้เมื่อถึงกำหนด ตลอดจนเชื่อถือในอำนาจศาลที่จะบังคับให้เป็นไปตามสิทธิเรียกร้องของตนด้วย

ส่วน "สินเชื่อการเกษตร" หมายถึง การกู้ยืมของเกษตรกรเพื่อช่วยตัวเองให้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเกษตรกรรม หรือเพื่อช่วยตนเองในการผลิตและขายผลิตภัณฑ์จากการเกษตร สินเชื่อการเกษตรอาจจะอยู่ในรูปของเงินสดหรือสิ่งของ เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช และวัสดุการเกษตรอื่น ๆ

"การเกษตร" หมายความว่า การทำนา การทำไร่ การทำสวน การเลี้ยงสัตว์ การประมง การเลี้ยงไหมและสาวไหม หรือการทำนาเกลือ²

¹นายจำเนียร สาระนาท, การดำเนินงานสินเชื่อการเกษตร. เล่ม 1 (พระนคร โรงพิมพ์ชวนพิมพ์. 2510). หน้า 1.

²ข้อบังคับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พุทธศักราช 2509 ฉบับที่ 7 ข้อ 1.

"เกษตรกรรม" หมายความว่า บุคคลผู้ประกอบอาชีพในการทำนา การทำไร่ การทำสวน การเลี้ยงสัตว์ การประมง การเลี้ยงไหมและสาวไหม หรือการทำนาเกลือ³

จากการวิเคราะห์ศัพท์ข้างต้นจะเห็นว่า การให้สินเชื่อกฎการเกษตรในภาคเกษตรกรรม ก็คือ การให้ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ชาวประมง เป็นผู้ยืมเงินเพื่อนำไปลงทุนเพิ่มผลผลิตในไร่ ในนา ในสวน ของเขาเอง

การที่ไม่รวม การป่าไม้ไว้ในแผนการเกษตร เนื่องจากกิจการดังกล่าวต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก เข้าช่วยในการขอกู้ทางอุตสาหกรรม ซึ่งจะติดต่อกู้ได้จากธนาคารพาณิชย์ทุกแห่ง

ความสำคัญของสินเชื่อการเกษตรต่อการพัฒนาประเทศ

โดยที่การเกษตรมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ประมาณการร้อยละ 60 ของรายได้จากสินค้าออกเป็นสินค้าเกษตรกรรมที่ทำเงินตราต่างประเทศ หรืออาจกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจของประเทศขึ้นกับเกษตรกรรม ถ้าปีใดผลิตไม่ไต่ผล มูลค่าสินค้าลดลงหรือปริมาณลดลงอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะมีผลให้รายได้ประชาชนตกต่ำ การออมและการลงทุนก็จะลดตามไปด้วย อันจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางอุตสาหกรรมให้พลอยหยุดชะงักการขยายตัวไปด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรรมมีความสำคัญยิ่งในค่านเป็นพื้นฐานของการอุตสาหกรรมในประเทศ โดยเป็นแหล่งป้อนวัตถุดิบให้โรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานทอกระสอบ โรงสีข้าว โรงงานน้ำตาล โรงงานทอผ้าฝ้าย โรงงานกระดาษ โรงงานผลิตน้ำมันพืช เป็นต้น

นอกจากนี้การเกษตรยังเป็นแหล่งกำลังคนของชาติ กล่าวคือ จากการสำรวจสำมะโนประชากร พ.ศ. 2503 ปรากฏว่า จำนวนประชากรไทยที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป) จำนวน 13.77 ล้านคน เป็นผู้ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม

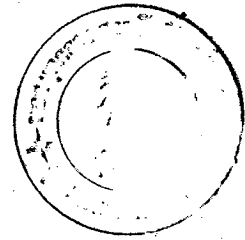
³ ขอบังคับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พุทธศักราช 2509

ถึง 11.33 ล้านคน หรือเท่ากับร้อยละ 82.28⁴ ของประชากรในวัยทำงานทั้งหมดของ ประเทศ ดังนั้นฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศจึงขึ้นอยู่กับฐานะของเกษตรกรซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่จากการสำรวจสำมะโนประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2503 พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อคน (Per Capita) ประมาณ 3,582.70 บาท⁵ ถ้าเราพิจารณาเฉพาะผู้ประกอบอาชีพการเกษตรโดยตรง ปรากฏว่ามีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากตัวเลขที่ได้จากการสำรวจสินเชื่อกษตรในภาคเหนือ พ.ศ. 2515⁶ และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2516⁷ โดยศาสตราจารย์พันธุ์ม คิษมณฑล และคณะ แสดงรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวและเฉลี่ยรายบุคคลซึ่งแยกประเภทรายได้จากการเกษตรและรายได้นอกการเกษตรดังตารางที่ 1

^{4,5} สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สมุดสถิติรายปีของประเทศไทย พ.ศ. 2513-2514. บรรพ 29. หน้า 63.

⁶ ศาสตราจารย์ พันธุ์ม คิษมณฑล และคณะ, สินเชื่อการเกษตรในภาคเหนือ-ประเทศไทย รายงานวิจัยทางคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

⁷ ศาสตราจารย์ พันธุ์ม คิษมณฑล และคณะ สินเชื่อการเกษตรในภาคเหนือประเทศไทย คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ตารางที่ 1 รายได้ของเกษตรกร

ประเภทของรายได้	ภาคเหนือ 2515		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2516	
	เฉลี่ยต่อครอบครัว	ร้อยละ	เฉลี่ยต่อครอบครัว	ร้อยละ
รายได้จากการเกษตร	8,875.47	76.57	9,457.08	74.03
รายได้ที่เป็นตัวเงิน				
รายได้จากการขายพืชผล		49.86	4,592.32	35.95
รายได้จากสัตว์		10.66	2,421.84	18.96
รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน				
มูลค่าพืชผลที่บริโภค		13.03	2,147.97	16.81
มูลค่าพืชผลที่ใช้ทำพันธุ์		3.02	294.95	2.31
รายได้นอกการเกษตร (เป็นตัวเงิน)	2,715.51	23.43	3,317.13	25.97
ค่าขาย		8.27	736.77	5.77
เงินเคื่อน		2.32	374.42	2.93
รับจ้างโดยใช้แรงงาน		2.79	785.20	6.15
ขายทรัพย์สิน (เช่น วัว, ควาย)		0.97	-	-
อาชีพช่าง (ช่างก่อสร้าง, ช่างไม้)		4.00	-	-
ค่าเช่า		0.60	-	-
อื่น ๆ		4.49	1,420.74	11.12
รายได้ทั้งหมด	11,590.98	100.00	12,774.21	100.00
จำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย (คน)	6		7	
รายได้เฉลี่ยต่อคน (บาท)	1,931.83		1,824.88	

จากตัวเลขในตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่ารายได้ของเกษตรกรในปีหนึ่งนอຍมาก ทั้ง ๆ ที่ตัวเลขนี้ยังไม่ได้หักรายจ่ายเพื่อหารายได้สุทธิ อย่างไรก็ตามประชากรพวกนี้กลับทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นมูลค่าสูง ดังจะเห็นได้จากรายได้ประชาชาติของประเทศไทย⁸

	<u>2508</u>	<u>2509</u>	<u>2510</u>	<u>2511</u>	<u>2512</u>
รายได้ประชาชาติ	70,321.1	85,050.1	85,375.0	95,708.0	106,592.3
รายได้จากการเกษตร ร้อยละของรายได้จาก การเกษตรกับรายได้ ทั้งหมด	29,382.9	37,005.9	35,143.1	36,962.1	41,675.1
	34.8	36.4	32.5	31.5	31.9

(หน่วย ล้านบาท)

จากตัวเลขข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าอัตราส่วนของรายได้จากการเกษตร เมื่อเทียบกับรายได้ประชาชาติทั้งหมดลดลงเป็นลำดับ จากร้อยละ 34.8 ลดลงเหลือร้อยละ 31.9 ในปี 2512 เนื่องจากไปเพิ่มค่านอื่น ๆ เช่น ค่านพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม แม้ว่าอัตราส่วนของผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมจะลดลง แต่ปริมาณผลผลิตหรือรายได้ประชาชาติด้านการเกษตรกลับเพิ่มขึ้น คือในปี 2508 มีรายได้ 29,382.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 41,675 ล้านบาทในปี 2512

ควยความสำคัญของการเกษตรที่มีต่อประเทศ รัฐบาลจึงมุ่งพัฒนาการเกษตรเป็นอันดับแรก ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติทั้ง 3 แผน คือ

⁸ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. รายได้ประชาชาติของประเทศไทย
ฉบับ พ.ศ. 2511 - 2512 หน้า 23.

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่หนึ่ง (พ.ศ. 2504 - 2509) รัฐบาลมุ่งพัฒนาการเกษตรเป็นอันดับแรก โครงการและมาตรการต่าง ๆ ได้เน้นหนักใน คานเกษตรเป็นส่วนใหญ่ แม้แต่โครงการในสาขาอื่น ๆ เช่น การคมนาคม พลังงาน การพัฒนาชุมชน ต่างก็มีความสำคัญกับการเกษตรอย่างใกล้ชิด ซึ่งหมายความว่าเมื่อการ เกษตรเจริญก็จะช่วยทำให้กิจกรรมสาขาอื่นเจริญตามไปด้วย และการพัฒนาการเกษตรเป็น รากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพราะเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดทรัพย์สิน และการลงทุนที่จะนำไปพัฒนากิจกรรมสาขาอื่น ๆ

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สอง (พ.ศ. 2510 - 2514) ได้กล่าวไว้ในนโยบายพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมตอนหนึ่งว่า "ประเทศไทยเป็นประเทศ เกษตร และชาวไทยส่วนมากยึดถืออาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักในการดำรงชีพ นโยบาย พัฒนาประเทศจะถือการเกษตรเป็นหลักเป็นสาขานำที่จะชักจูงให้สาขาอื่น ๆ ได้เจริญก้าวหน้า ตามไป โดยมีส่วนสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน"

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม (พ.ศ. 2515 - 2519) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการเกษตรไว้ว่า "ให้การพัฒนาการเกษตรมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของชาวไทย และมีส่วนสนับสนุนให้กิจกรรมในสาขา อื่น ๆ เช่น อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการได้ก้าวหน้าไปได้ในอัตราสูง"

อย่างไรก็ตามการพัฒนาการเกษตรจะสำเร็จลงได้ก็ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ-

1. มีการเพิ่มทุนให้มากขึ้น และจัดให้มีการใช้ทุนอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การใช้แรงงานทางเกษตรให้มีประสิทธิภาพ
3. การจัดทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนสร้างสาธารณูปโภค เพื่อยังประโยชน์ให้แก่ เกษตรกร เช่น ระบบการถือครองที่ดิน การชลประทาน การไฟฟ้า ถนนหนทาง
4. การค้นคว้าทดลองในเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ ที่เหมาะกับบ้านเมืองของ เรา มีการแนะนำและส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น

5. การจัดการคานตลาด คานการขาย คลังสินค้า ตลอดจนการสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทุกประเภทอย่างมีประสิทธิภาพ

จากปัจจัยดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ท่านเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่ง ถ้าเราพิจารณาในแง่ของตัวเกษตรกรเอง เป็นการลำบากที่จะหาเงินทุนที่เพียงพอมาปรับปรุงหรือขยายผลผลิตของตนให้สูงขึ้น เพราะรายได้ของเกษตรกรแต่ละคน แต่ละภาค แต่ละฤดู ก็ไม่แน่นอนแตกต่างกันไป ทั้งนี้เนื่องมาจากทรัพยากรธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ อากาศ ต่างกัน ความเสี่ยงภัยทางธรรมชาติที่แปรวนแปรอยู่เสมอ ๆ ก็เป็นผลทำให้รายได้ไม่แน่นอนยิ่งขึ้นไปอีก บางครั้งรายได้ก็ไม่เพียงพอแม้แตจะนำมาใช้จ่ายในครัวเรือนของตน ด้วยเหตุนี้การสะสมทุนหรือการออม (Saving) จึงเป็นไปได้ยาก หรือหากจะทำได้ก็กินเวลานาน เพราะเกษตรกรเองมีรายได้น้อย จากการสำรวจของศาสตราจารย์พันธุ์ กิษยภทล ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับภาวะหนี้สินของเกษตรกรดังต่อไปนี้

	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
	2515	2516
จำนวนเงินที่เกษตรกรเป็นหนี้ต่อครอบครัว	5,130.30	4,427.00
จำนวนหนี้สินทั้งหมด	2,329.4 ล้าน	2,462 ล้าน
ร้อยละของเกษตรกรที่เป็นหนี้เมื่อเทียบกับเกษตรกรทั้งหมด	56.94%	50.88%

(เมื่อพิจารณาภาวะหนี้สินและรายได้เฉลี่ยต่อรายของเกษตรกร จะเห็นถึงความจำเป็นของเกษตรกรในการหาเงินทุนมาเพื่อใช้จ่ายทั้งในครัวเรือนและในครัวเรือน ซึ่งปรากฏว่าแหล่งเงินทุนที่ใกล้ตัวเกษตรกรมากที่สุด คือ พ่อค้าเอกชน เจ้าของที่ดิน เจ้าของร้านค้า ซึ่งเรียกดอกเบี้ยสูง ก่อให้เกิดภาวะแก่เกษตรกรมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเพื่อที่จะบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ รัฐบาลจึงต้องจัดหาระบบสินเชื่อที่เหมาะสมและเพียงพอแก่ความต้องการของเกษตรกร ทั้งนี้ต้องมีอัตราดอกเบี้ยต่ำพอ

สมควร และมีระยะเวลาอันพอที่เกษตรกรสามารถที่จะส่งคืนเงินกู้ (และดอกเบี้ย) ได้โดย
ไม่ยากลำบาก) ในกรณีนี้เกษตรกรสามารถที่จะส่งคืนเงินกู้ (และดอกเบี้ย) ได้โดย

มีใช้วาระบสินเชื่อการเกษตรที่เหมาะสมจะอำนวยความสะดวกในด้านการเศรษฐกิจใน
การเพิ่มรายได้ ยกฐานะการครองชีพแก่เกษตรกรอย่างเดี๋ยวนั้น แต่ยังคงมีความสำคัญ
ในด้านอื่น ๆ ดังนี้ คือ

1. ด้านสังคม ค่ายงานที่รัฐบาลหรือสถาบันการเงินให้สินเชื่อการเกษตรดังกล่าว
เป็นงานที่ต้องติดต่อกับพลเมืองส่วนใหญ่โดยใกล้ชิด ฉะนั้นจึงเป็นโอกาสอันดีที่จะช่วยพัฒนา
การทางจิตใจของประชาชนได้อย่างดี คุณสมบัติของเกษตรกรผู้กู้ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความ
รับผิดชอบนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานของสถาบันเงินกู้สำเร็จหรือล้มเหลวได้ ฉะนั้นสถาบัน
เงินกู้จึงมีความสำคัญที่จะปลูกฝังคุณสมบัติทางจิตใจให้แก่เกษตรกรด้วย

2. ด้านการเมือง การช่วยเหลือเกษตรกรเป็นการแสดงออกถึงความปรารถนา
ดีของรัฐบาลที่มีต่อประชาชน เป็นวิธีการที่ดีเพื่อให้เกษตรกรเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ และ
หันไปหาฝ่ายตรงข้าม หากรัฐบาลปล่อยปละละเลยก็อาจมีแรงผลักดันทางการเมืองอันจะเป็น
ประนีประนอมกับรัฐบาลก็ได้

3. ในด้านความเป็นธรรม ในรอบระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้เก็บ
เงินค่าพรีเมียมข้าวเพียงอย่างเดียวเท่านั้นเป็นจำนวนมาก ฉะนั้นรัฐบาลควรจะได้แสดงให้เห็น
เกษตรกรเห็นถึงความเอาใจใส่แก่พวกเขาโดยตรง มีใช้ให้ในรูปของสาธารณูปโภค การ
ศึกษา / สาธารณะสุขเท่านั้น การช่วยเหลือโดยตรงในรูปของการส่งเสริมและขยายสิน
เชื่อการเกษตรก็เป็นทางหนึ่งที่จะแสดงถึงเจตนารมณ์อันดีของรัฐบาลที่มีต่อเกษตรกร

ขอแตกต่างระหว่างสินเชื่อทางเกษตรกรรมกับสินเชื่อทางอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรม

ลักษณะแตกต่างในการประกอบการทางเกษตรกรรมกับการประกอบการอื่น ๆ
อธิบายได้ดังนี้ คือ

ก. ลักษณะธรรมชาติ เกษตรกรรมขึ้นอยู่กับลักษณะธรรมชาติมากกว่าอุตสาหกรรม
และพาณิชย์กรรม เช่น . . .

1. อายุของพืชและสัตว์ นับแต่เริ่มเพาะปลูกหรือเลี้ยง จนกระทั่งสามารถขายได้ ต้องใช้เวลาต่าง ๆ กัน ทำให้ไม่สามารถเพิ่มหรือลดการผลิตได้ทันทางที่ แมตลาจจะต้องการหรือไม่ก็ตาม อายุของพืชและสัตว์เป็นตัวกำหนดระยะเวลาของเงินกู้ ถ้ากำหนดชำระคืนเกิดขึ้นก่อนที่เขาจะขายผลิตผล เขาก็ไม่มีเงินชำระหนี้

2. ดินฟ้าอากาศ เป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อการเกษตร พืชและสัตว์ต่างชนิดก็มีความแตกต่างกันไปตามสภาพการเกษตร ซึ่งจะกระทบกระเทือนชนิดของหลักประกัน จำนวนและเงื่อนไขในการกู้ยืม ทางอุตสาหกรรมหรือการค้าไม่ตองคำนึงถึงเรื่องนี้ ถึงจะมีบ้างก็เป็นส่วนน้อย

3. ฤดูกาล การผลิตทางเกษตรต้องเป็นไปตามฤดูกาล มิฉะนั้น ผลผลิตอาจเสียหายหรือไม่ไคผลอย่างใด ความต้องการสินเชื่อทางเกษตรก็ขึ้นตามฤดูกาลด้วย แต่ทางอุตสาหกรรมและการค้าไม่จำตองคำนึงถึงเรื่องนี้มากนัก อาจจะมีบ้างในด้านการจำหน่ายและการผลิตสินค้าตามฤดูกาลบางอย่าง

4. ภัยธรรมชาติ ความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ ทุกพิสัยต่าง ๆ เช่น ฝนตกมาก น้ำท่วม ไฟไหม้ป่า โรคระบาด เกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้ จึงเป็นการยากที่จะกำหนดรายได้และประมาณแผนการใช้เงินกู้ของเกษตรกรได้แน่นอน

ข. ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม มีข้อแตกต่างกันหลายประการระหว่างทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ทั้งนี้เป็นผลมาจากลักษณะจำกัดทางธรรมชาติ พิจารณาได้ดังนี้

1. การประกอบการเกษตรเป็นการประกอบการโดยเจ้าของคนเดียวเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นหน่วยงานขนาดเล็กที่ต้องใช้ที่ดินเป็นจำนวนมากในการผลิต

2. ผลตอบแทนหรือผลิตที่ได้จากไร่นาหรือฟาร์มมีอัตราหมุนเวียนช้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของพืชและสัตว์ที่เพาะเลี้ยง

3. ผลตอบแทนที่ได้มีอัตราต่ำ ยังมีอัตราหมุนเวียนช้า ก็ยิ่งทำให้การใช้สินเชื่อของเกษตรกรเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเหมือนการใช้สินเชื่อทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม

4. ราคาผลิตผลเกษตรไม่แน่นอน แม้แต่เกษตรกรเองก็ไม่อาจทราบราคาผลิตผล

ของคนที่แน่นอนล่วงหน้าได้ ดังนั้นการกำหนดเงื่อนไขชำระหนี้ให้เกษตรกรชำระเงินกู้ยืมด้วยตัว
อาจทำให้เขาไม่สามารถชำระได้เมื่อราคาผลิตผลตกต่ำ

5. การผลิตทางเกษตรมีลักษณะการแข่งขันแบบรายย่อย ๆ (Atomistic Competition) กล่าวคือเกษตรกรแต่ละคนไม่มีอำนาจในตลาดผลิตผลของตน ตลาดของ
ผลิตผลขึ้นกับอุปสงค์และอุปทานของผลิตผลนั้น ๆ ซึ่งเกษตรกรต้องขายผลิตผลตามราคาตลาด
ดังนั้นเกษตรกรจะมีกำไรก็ต่อเมื่อผลิตแล้วได้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยต่ำกว่าราคาตลาด

6. ลักษณะของผลิตผลทางเกษตร มักเสียหายง่าย เก็บนานไม่ได้ การเพิ่มผลผลิต
ดังกล่าวทำได้ช้า และการบริโภคของผู้บริโภคไม่ขึ้นลงตามราคา (Inelastic) เช่น
ข้าว ไม่ว่าจะราคาเท่าใดก็ใช้บริโภควันละ 3 มื้อ

7. การประกอบการเกษตรเป็นเรื่องเกี่ยวพันในครอบครัวซึ่งไม่สามารถแยกออก
โดยเด็ดขาดได้ เหมือนทางอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม ซึ่งสามารถจะแยกกิจการออกจาก
เจ้าของได้ตามหลัก Entity Concept.

ด้วยข้อที่แตกต่างดังกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การพิจารณาค่านดินเชื้อเกษตรกรก็ต้องจัด
ให้เหมาะสมกับสภาพและข้อจำกัดทางเกษตรโดยเฉพาะ มิฉะนั้นแล้วการช่วยเหลือเกษตรกรก็
จะไม่มีผลเท่าที่ควร

เหตุใดเกษตรกรต้องการที่ดิน

เราสามารถจำแนกความต้องการได้ดังนี้

1. เนื่องจากระบบเศรษฐกิจการเกษตรได้เปลี่ยนจากระบบการผลิตเพื่อการบริโภค
ไปเป็นระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า และเกษตรกรต้องการเพิ่มรายได้ให้เพียงพอกับความต้องการ
การของครอบครัวซึ่งมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น เพราะมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น

2. ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีด้านการเกษตร เพื่อเพิ่มผลผลิตทำให้เกษตรกร
ต้องการเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตร เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยากำจัดศัตรูพืช
อาหารสัตว์ พันธุ์พืช บำรุงที่ดิน เปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต ฯลฯ

3. ความเจริญก้าวหน้าในการใช้เครื่องจักรกล พาหนะ เครื่องทุนแรงต่าง ๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ รถแทรกเตอร์ ควายเหล็ก ฯลฯ เพื่อแบ่งเบาแรงงานคนและเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น

4. เนื่องจากมาตรฐานในการผลิตและการครองชีพสูงขึ้น เกษตรกรต้องปรับปรุงผลผลิตให้โคมาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ แล้วยังต้องเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้นเพื่อชดเชยฐานะให้สูงขึ้นไปด้วย เช่น ซื้อวิทยุ เสื้อผ้า เครื่องใช้ในบ้าน ฯลฯ

5. การประกอบการเกษตรล้มเหลวอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม เกิดโรคระบาดทั้งในพืชและสัตว์ หรือเนื่องจากราคาการผลิตตกต่ำ ผลิตมากเกินไปความต้องการของตลาด ถูกกดราคาขายผลผลิตไม่ออก และเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ขาดทุนจนต้องกู้เงินมาสร้างฐานะใหม่

6. ค่าใช้จ่ายทั้งปกติและฉุกเฉินในครอบครัว เช่น ความเจ็บไข้ โจรผู้ร้าย พิธีกรรมทางสังคม เช่น บวชนาค แต่งงาน เทศกาลต่าง ๆ รวมทั้งการใช้จ่ายที่ไม่ถูกต้อง เช่น เล่นการพนัน คีฬาสี ฯลฯ

7. นำมาก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เช่น บ้านยุ้งฉาง หรือซื้อที่ดินเพิ่มเติม หรือถางป่าเพื่อขยายไร่นา เป็นต้น

002723

8. ค่าใช้จ่ายในการแบกรับผลผลิตของตน เพื่อให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะขายได้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเกษตรกรรมตามฤดูกาล เช่น ในระยะที่เก็บเกี่ยวแล้ว นาวางลงก็หันไปปลูกพืชอื่น ๆ หรือเลี้ยงสัตว์ในช่วงนั้นเพื่อมีให้รายได้ขาดลง

9. นำมาเป็นค่าจ้างแรงงานในหน้าเก็บเกี่ยว หรือหน้าหว่านที่ต้องการแรงงานมาก หรือเป็นค่าเช่าเครื่องทุนแรงต่าง ๆ ในหน้าที่มีงานชุก นอกจากนั้นก็มีค่าซ่อมแซมทรัพย์สินทั้งในไร่นา และในครัวเรือนเพื่อให้มีสภาพใช้งานได้

10. นำไปไถถอนหนี้สินเดิม หรือนำไปไถถอนทรัพย์สินที่เกษตรกรได้นำไปจำนำหรือจำนองไว้ เช่น ที่ดิน พาหนะ สัตว์พาหนะ เป็นต้น

การจำแนกประเภทของสินเชื่อ (Classification of Credits)

ดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าเกษตรกรต้องการกู้เงินไปใช้ด้วยจุดประสงค์ใหญ่ 2 ประการ คือ ประการแรกนำไปใช้เพิ่มผลผลิต (Production) หรือเพื่อดำเนินธุรกิจในพื้นที่ ส่วนประการหลังนำไปบริโภค (Consumption) หมายถึงการกู้ยืมเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่างๆ เพื่อใช้ในครัวเรือน บางครั้งก็เป็นการยากที่จะแบ่งได้ชัดเจนว่านำไปใช้ในการใด เช่น นำไปสร้างบ้าน ซึ่งชั้นบนใช้เป็นที่อยู่อาศัย ส่วนชั้นล่างใช้เป็นยุ้งฉางหรือห้องเก็บเครื่องมือ เครื่องใช้ในพื้นที่

นอกจากการแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ใหญ่ ๆ ดังกล่าวมา 2 ประเภทแล้ว เรายังอาจจำแนกโดยถือสาระสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1. เวลา (Time)
2. วัตถุประสงค์ (Purpose)
3. หลักประกัน (Security)
4. ประเภทผู้ให้กู้ยืม (Lenders)
5. ประเภทผู้กู้ยืม (Borrowers)

1. แบ่งตามเวลา (Time Classification) เป็นการแบ่งแยกตามเวลาเป็นระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

(1) เงินกู้ระยะสั้น ได้แก่เงินกู้เพื่อใช้เป็นการใช้จ่ายดำเนินงานผลิตการเกษตรตามฤดูกาล หรือเพื่อใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือนจนกว่าจะจำหน่ายผลิตผลได้ หรือเพื่อชำระหนี้ระยะสั้นซึ่งมีอยู่ไม่มากนักให้หมดไปในระยะนั้น อาจจะกล่าวได้อย่างหนึ่งว่าเป็นเงินกู้ที่ได้ถูกใช้ไปเพื่อให้ได้ผลตอบแทนกลับคืนมาในระยะสั้น หรือในช่วงการดำเนินงานปกติโดยปกติให้ชำระคืนภายใน 12 เดือน หรือในกรณีพิเศษ อาจถึง 18 เดือน รายการเงินกู้ระยะสั้น เช่น

(ก) ค่าพันธุ์พืช ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงและโรคพืช อาหารสัตว์ วัสดุการเกษตรอย่างอื่น ค่าเครื่องมือ ค่าซ่อมแซม ค่าซื้อปลูสัตว์หรือสัตว์ปีก หรือสัตว์น้ำเพื่อเลี้ยงขาย และค่าจ้างเกี่ยวกับการเกษตร

(ข) ค่าใช้จ่ายในการเตรียมเพื่อขาย แปรรูป และขายผลผลิตการเกษตรซึ่ง
ผูกมัดสิน

- (ค) ค่าเช่าเกี่ยวกับการเกษตรเฉพาะที่ต้องชำระด้วยเงินสด
- (ง) ค่าภาษีอากรเกี่ยวกับการเกษตร
- (จ) ค่าบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกษตร
- (ฉ) ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนตามที่จำเป็น

(2) เงินกู้ระยะปานกลาง ได้แก่ เงินกู้เพื่อการลงทุนในสินทรัพย์การเกษตร
ซึ่งโดยปกติใช้ประโยชน์ได้เกินกว่าฤดูกาลผลิตหนึ่ง ๆ เช่น

- (ก) บุกเบิกหรือจัดทำที่ดินใช้ในการเกษตรได้ หรือซื้อที่ดินการเกษตร
- (ข) สร้างหรือปรับปรุงแหล่งน้ำ คัน คูน้ำ ประตูกั้นน้ำ และงานปรับปรุงที่ดิน

อย่างอื่น

- (ค) ทำสวน
- (ง) วางรูปประกอบการเกษตรขึ้นใหม่เพื่อมีรายได้เพิ่ม
- (จ) ซื้อสัตว์ใช้งานหรือซื้อหรือสร้างหรือปรับปรุงเครื่องมือขนาดใหญ่ เครื่องสูบน้ำ
เครื่องจักรกล อุปกรณ์การขนส่ง และอุปกรณ์อื่น ๆ เกี่ยวกับการเกษตร
- (ฉ) ซื้อหรือสร้าง หรือปรับปรุงบ้าน โรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ เกี่ยวกับ

การเกษตร

- (ช) ลงทุนในการเลี้ยงปศุสัตว์ สัตว์ปีก หรือสัตว์น้ำ
- (ซ) ชำระหนี้สินเดิมเกี่ยวกับการเกษตร

เงินกู้ระยะปานกลาง มีระยะเวลาตามปกติไม่เกินสามปี หรือในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษ
ไม่เกินห้าปี

✓ ข้อแตกต่างระหว่างสินเชื่อบริษัทและระยะปานกลางนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ใน
การใช้เงินกู้ นั้น เงินกู้ระยะสั้นมักจะถูกใช้ในการผลิตพืชไร่ พืชสวน หรือในการเลี้ยงสัตว์
ส่วนเงินกู้ระยะปานกลางจะถูกใช้ไปในรูปการลงทุนในทรัพย์สินการเกษตร ซึ่งจะให้ประโยชน์
ได้หลายปี

ในปัจจุบันนี้ ความต้องการดิน เชื้อระยะสั้นและระยะปานกลางมีมากขึ้น เนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้ คือ

1. การทำฟาร์มหรือไรนามีลักษณะเป็นการค้ามากขึ้น
2. ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเกษตร
3. ความเจริญทางด้านเครื่องจักรกล เครื่องผ่อนแรงทางการเกษตร
4. มาตรฐานการครองชีพและการผลิตสูงขึ้น

(3) เงินกู้ระยะยาว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเสริมสร้างก่อให้เกิดความสำเร็จในระยะยาวแก่การพัฒนาการเกษตรของประเทศ โดยเฉพาะตามแผนพัฒนาการเกษตรฉบับที่ 3 ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ตามพระราชบัญญัติของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 กำหนด ดังนี้

วัตถุประสงค์ของเงินกู้ระยะยาว เป็นเงินกู้ที่จะต้องชำระคืนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ปี เงินกู้ระยะยาวนี้จะให้แก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร โดยจะพิจารณาใหญ่เพื่อการลงทุนทางเกษตรและการค้าทางเกษตรในเรื่องต่อไปนี้หรือเรื่องที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

1. พัฒนาทรัพยากรการเกษตรของเกษตรกรซึ่งต้องใช้เวลานานกว่าการพัฒนานั้นจะให้ผลคุ้มค่าการลงทุน เช่น พัฒนาที่ดิน การทำหรือปรับปรุงระบบชลประทาน หรือการระบายน้ำ เป็นต้น
2. การเพาะปลูก การผลิตพืชผลไม้ หรือการปศุสัตว์ที่จะให้ผลคุ้มค่าการลงทุนนานเกินกว่า 3 ปี เช่น มะพร้าว ทุเรียน เงาะ ส้ม หรือการลงทุนเกี่ยวกับการทำฟาร์ม ปศุสัตว์
3. ซ่อมที่ดินสำหรับการเกษตรแปรรูป หรือเพื่อเก็บรักษาสถิตผลที่ได้จากการเกษตร
4. ซ่อมปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องลงทุนมากเพื่อให้ได้ผลผลิต ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ นั้นมีอายุใช้งานนาน
5. ซ่อมสร้าง ปรับปรุงอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักรกลที่ต้องใช้เกี่ยวกับการตลาด ซึ่งรวมทั้งการขนส่ง การแปรรูป การเก็บรักษา และการใหญ่เพื่อเป็นทุนดำเนินงานสำหรับเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรด้วย.

6. ซื่อหรือสร้างเรือประมง เครื่องจักรเรือ อุปกรณ์สำหรับเรือ เครื่องมือจับปลา รวมทั้งเครื่องมือต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงและจับสัตว์น้ำ ซึ่งต้องใช้เวลายาวนานก่อนที่จะได้ผลตอบแทนเพื่อช้าระหนี้ให้ครบถ้วนได้

7. ช้าระหนี้สินเดิม

8. เป็นทุนหมุนเวียนแก่สมาชิกที่อยู่ในโครงการพัฒนาการเกษตร

นโยบายการให้กู้เงินระยะยาว ในระยะแรกเริ่มควรเน้นหนักการให้เงินแก่สหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินงานอยู่ในโครงการพัฒนาการเกษตรเป็นโครงการ ๆ ไปก่อน ต่อเมื่อได้ดำเนินการจนมีความชำนาญและ/หรือมีทุนเพิ่มขึ้นจึงควรขยายให้แก่เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรต่อไป⁹

สรุปจากการสำรวจสินเชื่อ ภาคเหนือ เกษตรกรกู้เงินระยะสั้นมากที่สุด คือ 85.17% รองลงมาคือ ระยะยาว 10.73% และกู้เงินระยะปานกลางน้อยที่สุด คือ 4.10% ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกษตรกรกู้เงินระยะสั้น 53.40% ระยะปานกลาง 46.26% และระยะยาวเพียง 6.34%¹⁰

⁹ คร. วิรัช อารมย์ดี สินเชื่อการเกษตรระยะยาว และอัตราดอกเบี้ย บทความเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกษตรกรของรัฐบาล เล่ม 7 (พระนคร โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี)

¹⁰ เนื่องจากยังไม่ได้มีการสำรวจสินเชื่อการเกษตรทั่วประเทศในปัจจุบั้น นอกจากการสำรวจซึ่งสินเชื่อการเกษตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปี 2508 ซึ่งไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับการสำรวจในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นครั้งล่าสุดได้ จึงทำเฉพาะผลการสำรวจสินเชื่อการเกษตรใน 2 ภาคหลังเท่านั้น มาแสดงไว้ในบทนี้

2. การแบ่งตามวัตถุประสงค์ (Purpose Classification) เพื่อให้สะดวกในการจัดสรร
เงินกู้แต่ละรายตามวัตถุประสงค์หรือทางที่เกษตรกรจะนำไปใช้ เราอาจจะแบ่งเป็นวัตถุประสงค์ประ-
สงค์ใหญ่ ๆ ดังนี้

ก. เงินกู้เพื่อการผลิต (Productive loans) มักจะอยู่ในรูปของเงินกู้ระยะ
สั้นและระยะปานกลาง อันได้แก่

1. ซื้อเมล็ดพันธุ์พืช อาหารสัตว์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง
2. ค่าจ้างแรงงาน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในไรนา
3. ค่าบำรุงที่ดิน ค่าก่อสร้างบ้าน รั้ว ปรับปรุงการชลประทาน
4. ซื้อเครื่องมือ เครื่องทุ่นแรง ซื้อสัตว์ใช้งาน
5. ซื้อที่ดินและบ้าน

ข. เงินกู้เพื่อการยืมชีพ (Consumption loans) อาจอยู่ในรูปของเงินกู้
ระยะสั้น ระยะปานกลางหรือระยะยาว อันได้แก่

1. ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เพื่อยกมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้น เช่น
ซื้อเสื้อผ้า วิทยุ รถจักรยาน ฯลฯ
2. ค่าพิธีกรรมและค่าใช้จ่ายในการสังคม เช่น บวชนาค แต่งงาน เทศกาล
ทางพุทธศาสนา
3. การศึกษา และอื่น ๆ
4. ใช้น้ำเฝ้า

จากการสำรวจสินเชื่อเกษตรกรในภาคเหนือของประเทศไทย โดยศาสตราจารย์
พันธุ์ม คิชยมณฑล และคณะ ในปี พ.ศ. 2514 ปรากฏว่าวัตถุประสงค์ของเงินกู้เพื่อใช้จ่าย
ในไรนาเป็นอันดับหนึ่ง คือ 39.66% และใช้ในการครองชีพอันดับสอง คือ 21.03% และ
ค่าใช้จ่ายในไรนาส่วนใหญ่ ได้แก่ค่าจ้าง ค่าเมล็ดพันธุ์ และอาหารสัตว์ซึ่งเป็นเงินกู้ระยะสั้น

และในการสำรวจสินเชื่อการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
ในปีต่อมาก็ปรากฏว่าวัตถุประสงค์ของเงินกู้ เพื่อใช้จ่ายในไรนาเป็นอันดับหนึ่งเช่นกัน คือ

30.23% ของเงินกู้ทั้งหมด ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ได้แก่ ค่าแรง และเมล็ดพันธุ์ รองลงมาคือ
 ซื้อสัตว์ใช้งานเป็นจำนวน 24.36% ของเงินกู้ทั้งหมด ส่วนเงินกู้เป็นค่าครองชีพมีเพียง
 6.99% ของเงินกู้ทั้งหมดเท่านั้น

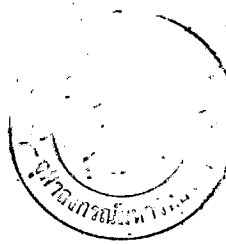
3. แบ่งตามหลักประกัน (Security Classification) แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ
 คือ

ก. เงินกู้ที่มีหลักประกัน (Secured loans) หลักประกันที่มาวางเป็นประกันอาจจะได้
 แก่สิ่งสาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน หรือสิ่งสาริมทรัพย์ เช่น พืชผล เครื่องจักร สัตว์ใช้งาน หรือ
 การค้ำประกันด้วยบุคคลซึ่งเป็นเกษตรกรด้วยกันเอง

ข. เงินกู้ที่ไม่มีหลักประกัน (Unsecured loans) ในกรณีที่ถูกเงินไม่มากนัก แต่อาจจำ-
 นวนเงินสูงก็ยังคงต้องเพิ่มหลักประกันมากขึ้น

จากการสำรวจดินเชื้อทั้งสองภาคทั้งที่ได้กล่าวมาแล้ว ปรากฏว่าการมีหลักประกัน
 มากน้อยเพียงใดขึ้นกับขนาดของเงินกู้ ยิ่งขนาดของเงินกู่มากก็ยิ่งต้องหาหลักประกันเงินกู้
 ที่มั่นคงยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่จะได้แก่การจำนองที่ดินและพืชผล ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 ชนิดของหลักประกันเงินกู้ แยกตามขนาดเงินกู้

ขนาดของเงินกู้ (บาท)	เปอร์เซ็นต์ของหลักประกันเงินกู้				รวม
	ที่ดิน	พืชผล	ไม่มีหลักประกัน	อื่น ๆ	
ไม่เกิน 500	8.00	16.00	76.00	-	100.00
501-1,000	33.33	20.83	41.67	4.17	100.00
1,001-2,000	32.00	36.00	20.00	12.00	100.00
2,001-3,000	38.88	30.56	25.00	5.56	100.00
3,001-5,000	49.16	35.59	15.25	-	100.00
5,001-7,000	68.18	22.72	4.55	4.55	100.00
7,001-10,000	92.00	4.00	4.00	-	100.00
10,000 ขึ้นไป	88.24	5.88	5.88	-	100.00
ทุกขนาด	48.93	24.46	23.61	3.00	100.00

ที่มา : รายงานการสำรวจสินเชื่อการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย
ของ ศาสตราจารย์ พันธุ์ กิษยมนนทล และคณะ

เห็นได้ว่าการประกันด้วยหลักทรัพย์เป็นที่นิยมมากที่สุด เพราะจะให้ความเชื่อมั่นแก่
ผู้กู้ที่มีทางเรียกคืนได้ และตัวเกษตรกรเองก็พยายามดำเนินงานในไร่นาให้ได้ผลดี เพื่อนำ
เงินไปไถ่ถอนทรัพย์สิน ส่วนการมีบุคคลค้ำประกันจะช่วยให้ผู้กู้ที่ไม่มีหลักทรัพย์ของตนเอง
สามารถดำเนินงานเองได้

4. แบ่งแยกตามประเภทผู้ใหญ่ (Lender Classification) ถ้าเราแบ่งตามสถานภาพ
ตามกฎหมาย แบ่งได้ 2 ประเภทคือ

ก. ผู้ใหญ่ในรูปสถาบันการเงิน (Institutional lenders) อันประกอบด้วย
ธนาคารของรัฐบาล ธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์อันเกี่ยวข้องกับเกษตรกรทุกประเภท รวมทั้ง
หน่วยราชการบางหน่วย เช่น สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมส่งเสริมการเกษตร

ข. ผู้ใหญ่ที่ไม่อยู่ในรูปของสถาบันการเงิน (Non-Institutional Lenders)
 ประกอบด้วย ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ร้านค้าในท้องถิ่น เจ้าของที่ดิน เจ้าของโรงสี พ่อค้าคนกลางที่ติดต่อซื้อขายผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมโดยตรง หรือโดยอ้อม พ่อค้าเงินกู้ และอื่น ๆ ซึ่งมีการคิดอัตราดอกเบี้ยแตกต่างกันไปตามผลประโยชน์ที่เขาคาดหวังเอาไว้ แหล่งนี้เป็นแหล่งเงินที่มีบทบาทมากที่สุด เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดติดต่อกับเกษตรกรโดยตรง อาจเป็นผู้ใหญ่มีสิ่งของใช้ในการเกษตร จัดหาพาหนะนำสินค้าไปยังตลาด คนกลาง หากกู้ยืมเป็นสิ่งของ (หรือเงินสด) ก็อาจให้ชำระคืนจากผลผลิตที่ได้หลังจากเก็บเกี่ยวทั้งในรูปเงินกู้คืนและดอกเบี้ย เกษตรกรทั่วไปนิยมกู้จากแหล่งนี้เพราะสะดวกไม่มีพิธีกรรมมาก ไม่เสียเวลา และยังสามารถนำไปใช้ในพิธีกรรมหรือสังคมได้ด้วย เนื่องจากไม่ต้องจำกัดการกู้ยืมเหมือนสถาบัน แต่อัตราดอกเบี้ยจากแหล่งนี้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนด และยังมีข้อผูกมัดสัญญาที่มากมายอันเป็นการเอารัดเอาเปรียบเกษตรกร

จากการสำรวจสินเชื่อการเกษตรในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือดังกล่าวมาแล้วนั้น ในภาคเหนือสถาบันเงินกู้เป็นแหล่งใหญ่ที่สุด คือ 60.7% ของเงินกู้ทั้งหมด ส่วนที่ไม่ใช่สถาบันเป็น 39.3% ในจำนวนนี้เกษตรกรกู้เงินจากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ผู้รับซื้อพืชผล ร้านค้าในท้องถิ่นมากน้อยตามลำดับ

ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกษตรกรกู้เงินจากสถาบัน 76.56% เพราะฉะนั้นเงินกู้ที่ไม่ใช่สถาบัน 29.44% ของเงินกู้ทั้งหมด และในจำนวนนี้เป็นเงินกู้ที่ได้มาจากญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ร้านค้าในท้องถิ่น มากน้อยตามลำดับ ดังตารางที่ 3

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 เปอร์เซนต์จำนวนเกษตรกรที่เป็นหนี้แยกตามแหล่งเงินทุน

<u>แหล่งเงินทุน</u>	<u>ภาคเหนือโดยเฉลี่ย</u>	<u>ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉลี่ย</u>
ญาติพี่น้อง	8.1	15.73
เพื่อนบ้าน	13.3	4.84
ผู้ให้ยืมเอกชน	17.9	8.87
ร้านค้าในท้องถิ่น	6.5	4.43
ผู้รับซื้อพืชผล	7.3	
เจ้าของที่ดิน	0.2	1.21
ผู้ให้เงินอาชีพ	2.5	
ผู้ให้เงินสถาบัน	60.7	76.56
สหกรณ์การเกษตร	31.3	33.46
หน่วยราชการของรัฐบาล	5.9	8.47
กลุ่มเกษตรกร		3.63
ร.ก.ส.		18.55
ธนาคารพาณิชย์	23.5	6.45
อื่น ๆ	1.4	3.23
รวม	100.0	100.00

ที่มา: ศาสตราจารย์ พันธุ์ คิชยมนต์ และคณะ รายงานวิจัยสินเชื่อการเกษตรในภาคเหนือ พ.ศ. 2514 และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2515.

5. แบ่งตามประเภทของฝาก (Borrowers Classification) คือ แบ่งตามสภาพ
นิติบุคคลของสถาบัน ซึ่งมี 3 ประเภท คือ

- ก. เกษตรกรรายบุคคล ประกอบอาชีพของตนโดยอิสระ
- ข. สหกรณ์การเกษตร ได้แก่ สหกรณ์ที่ประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมดเป็นเกษตรกร
ได้แก่ สหกรณ์หาทุน สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์เครดิตเพื่อผลิตกรรม สหกรณ์การบริการราคา
- ค. สถาบันการเกษตรอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร สมาคมชลประทานราษฎร์
สมาคมผู้ใช้น้ำชลประทาน กลุ่มธุรกิจเศรษฐกิจ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

ในการสำรวจเกษตรกร 456 รายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏว่าเกษตรกร
ร้อยละ 32.68 ที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มใด ๆ เลย ประกอบอาชีพของตนโดยลำพัง ส่วนที่เข้า
รวมกลุ่มหรือสถาบันมีร้อยละ 67.32 แยกได้ดังนี้ เป็นสมาชิกของสหกรณ์ร้อยละ 24.78
เป็นสมาชิกกลุ่มชานาหรือกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 21.05 เข้าร่วมกันเป็นกลุ่มเงินกู้ของธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 9.21 สมาคมชลประทานราษฎร์ ร้อยละ 1.75
กลุ่มเงินกู้ธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 1.32 กลุ่มผู้ใช้น้ำ ร้อยละ 0.88 และที่เข้าร่วมมากกว่า
1 กลุ่มขึ้นไปมีอยู่ร้อยละ 8.33.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย